

10. SINIF

COĞRAFYA-COĞRAFYA-COĞRAFYA

TAM İZLEME KİTABI

17. HAFTA

BEŞERİ SİSTEMLER VE SÜREÇLER

YERLEŞMELERİN KURULUŞU VE GELİŞİMİ

Adı :

Numara :

Doğru :

Yanlış :

Soyadı :

Sınıf :

Net :

ÖĞRENCİ NO

0	0	0	0	0	0
1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9

YANITLAR

01	A	B	C	D	E
02	A	B	C	D	E
03	A	B	C	D	E
04	A	B	C	D	E
05	A	B	C	D	E
06	A	B	C	D	E
07	A	B	C	D	E
08	A	B	C	D	E
09	A	B	C	D	E
10	A	B	C	D	E
11	A	B	C	D	E
12	A	B	C	D	E
13	A	B	C	D	E
14	A	B	C	D	E
15	A	B	C	D	E
16	A	B	C	D	E
17	A	B	C	D	E
18	A	B	C	D	E
19	A	B	C	D	E
20	A	B	C	D	E
21	A	B	C	D	E
22	A	B	C	D	E
23	A	B	C	D	E
24	A	B	C	D	E
25	A	B	C	D	E
26	A	B	C	D	E
27	A	B	C	D	E
28	A	B	C	D	E
29	A	B	C	D	E
30	A	B	C	D	E

Adı :

Soyadı :

Tam Okul uygulamasını kullanarak optik formları okutabilir, sonuçlarınızı değerlendirebilir ve video çözümlerine ulaşabilirsiniz.

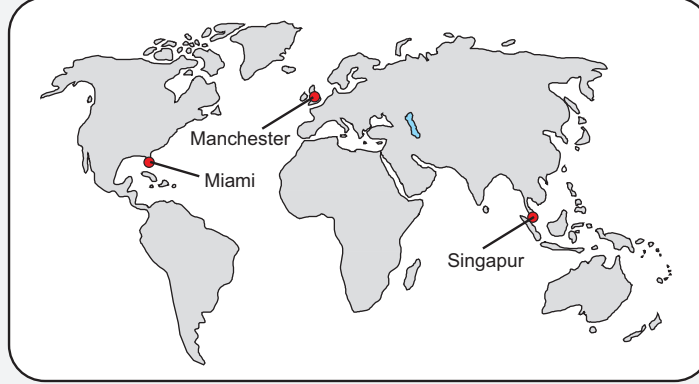
Aynı zamanda **Eğitim Vadisi Mobil** uygulamasını indirerek de video çözümlerine ulaşabilirsiniz.

Uygulamalarımızı **Google Play** veya **App Store**'dan indirebilirsiniz.

Etkinlik

- A. Aşağıdaki dünya haritasında işaretlenmiş şehirlerin yerleşim fonksiyonlarını ve gelişim nedenlerini inceleyerek soruları yanıtlayınız

1. Manchester kenti sanayi merkezi olarak bilinir. Bu bölgenin gelişiminde etkili olan doğal ve beşerî faktörleri listeleyiniz.

Doğal Faktörler: Bölgedeki su kaynakları (sanayi devrimi sırasında tekstil fabrikaları için kullanılmıştır) ve verimli tarım toprakları (erken yerleşim döneminde gıda üretimi için).

Beşerî Faktörler: Sanayi devrimi ile pamuk tekstili endüstrisinin gelişimi ve gelişmiş ulaşım altyapısı (demiryolları ve liman bağlantıları).

2. Singapur gibi ticaret ve liman şehirlerinin, coğrafi konumlarının avantajlarını ve bu şehirlerdeki yaşamın ekonomik ve sosyal yönlerini tartışınız.

Coğrafi Avantajlar: Asya ile Avrupa arasında stratejik bir konumda yer alması. Büyük bir limana sahip olması ve uluslararası deniz ticaretinin merkezi olması.

Ekonomik ve Sosyal Yönler: Liman ve ticaret sayesinde yüksek ekonomik büyüme, çeşitli kültürlerin bir arada yaşadığı, kozmopolit bir şehir yapısı. Yüksek yaşam standartları, ancak yüksek yaşam maliyetleri

3. Miami, turizm merkezi olarak öne çıkmaktadır. Bu durumun çevresel ve ekonomik etkilerini değerlendiriniz.

Ekonomik Etkiler: Turizm gelirleri bölge ekonomisinin önemli bir kaynağıdır. Otel, restoran ve eğlence sektörü gibi hizmetlerin gelişimini sağlamıştır.

Çevresel Etkiler: Sahil alanlarındaki inşaat faaliyetleri doğal yaşam alanlarına zarar vermiştir.

- B. Aşağıdaki tabloda numaralandırılarak gösterilen beş merkezin gelişiminde rol oynayan temel faktörler ve fonksiyonel özellikleri verilmiştir.

Şehir	Fonksiyon	Temel Etkileyen Faktör
I	Sanayi merkezi	Su kaynakları ve tekstil endüstrisi
II	Ticaret ve turizm merkezi	Limanları ve su yolları
III	Otomotiv sanayi merkezi	Teknolojik altyapı ve sanayi geçmişi
IV	Turizm merkezi	Ilıman iklim ve sahil şeridi
V	Ticaret ve ulaşım merkezi	Stratejik coğrafi konum ve limanlar

Tabloyu inceleyerek numaralarla gösterilen şehirlere dünyadan hangi örnekleri yazabiliriz?

I. Manchester

II. Marsilya

III. Detroit

IV. Venedik

V. İstanbul

Etkinlik

A. Aşağıdaki ifadelerin doğru - yanlış olma durumlarını uygun kutucuklara işaretleyiniz.

	Doğru	Yanlış
Gelişmiş ülkelerde çalışan nüfusun büyük bir kısmı birincil ekonomik faaliyetlerde yer alır.	☐	☒
Az gelişmiş ülkelerde çalışan nüfusun büyük bölümü birincil ekonomik faaliyetlerde çalışır.	☒	☐
Sanayi sektörünün (ikincil) geliştiği ülkelerde, hizmet sektörü tamamen etkisiz hale gelir.	☐	☒
Nijer, Çad, Mali gibi ülkelerde tarım, hayvancılık gibi birincil ekonomik faaliyetler ekonomide ağırlıklıdır.	☒	☐
Şehirleşme oranı yüksek olan ülkelerde üçüncül ekonomik faaliyetlerin payı artar.	☒	☐

B. Aşağıdaki cümlelerde yer alan boşluklara uygun kelimeleri yerleştiriniz.

az gelişmiş	tarım	birincil
ikincil	gelişmiş ülkelerde	üçüncül

- Gelişmiş ülkelerde**, ekonomik faaliyetlerin büyük bir kısmı hizmet sektörü (üçüncül) üzerine kuruludur.
- Az gelişmiş ülkelerde çalışan nüfusun çoğu **birincil** ekonomik faaliyetlerde yer alır.
- Bir fabrikada elektronik cihaz üreten işçi, **ikincil** ekonomik faaliyet grubundadır.
- Bir ülkede tarım sektörünün çalışan nüfus içindeki payının yüksek olması, genellikle o ülkenin **az gelişmiş** olduğunu gösterir.
- Gelişmiş ülkelerde **tarım** sektöründe çalışan nüfus oranı oldukça düşüktür.
- Almanya ve Japonya gibi ülkelerde, **üçüncül** faaliyetler ilk sırada gelir ve ekonomiye büyük katkı sağlar.

1. Türkiye'de buzullar genellikle 3000 m'den daha yüksek alanlarda yayılış göstermiştir. İklim değişikliği ve sıcaklık artışları nedeniyle buzul alanları günümüzde giderek daralmakta ve küçülmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu daralma ya da küçülmenin yaşandığı dağlardan biri değildir?

- A) Erciyes Dağı B) Bolkar Dağları
C) Kaçkar Dağları D) Cilo Dağları
E) Canik Dağları

2. Aşağıdaki haritada bazı iller numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu illerin hangilerinde bulunan dağlarda buzullara rastlanır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Türkiye'de buzullar yeryüzünün şekillenmesinde en az etkili olan dış kuvvetlerden biridir.

Bu durum

- I. Türkiye'nin ılıman iklim kuşağında bulunması,
II. Türkiye'nin bir yarımada ülkesi olması,
III. Türkiye'de volkanik arazilerin yer alması

özelliklerinden hangileriyle ilgilidir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

4. Bir jeomorfolog sirk, hörgüç kaya, moren setleri, buzul vadisi, drumlin, sandur ve fiyort gibi yer şekillerini araştırmak için gittiği ülkede buzulların oluşumunda etkili olduğu aşağıdaki kıyıların fotoğrafını çekmiştir.

Buna göre jeomorfoloğun araştırma yapmak için gittiği ülke aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Norveç B) Meksika C) Somali
D) Portekiz E) Cezayir

5. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanların hangisinde buzul aşındırmasıyla oluşan sirk göllerine rastlanır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. Marmara Bölgesi'nde günümüzde buzul bulunan dağlar olmamakla birlikte geçmiş jeolojik dönemlerde buzul etkisi altında oluşan sirk göllerine rastlanabilmektedir?

Aşağıdakilerden hangisi bu tür göllerin bulunduğu dağlardan biridir?

- A) Yıldız dağları B) Uludağ
C) Samanlı Dağları D) Kuru Dağı
E) Aydos Tepesi

1. Avcılık ve toplayıcılıkla geçimlerini sağlayan, bu nedenle göçebe yaşayan ilk insanlar, tarıma başladıktan sonra yerleşik yaşama geçmişlerdir. Bu yüzden ilk yerleşim alanları olarak genelde tarıma uygun tercih edilmiştir.

Okuma metninde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelirse doğru bir bilgi verilmiş olur?

- A) Ormanlık bölgeler
B) Akarsu kenarları
C) Karstik platolar
D) Göl kıyıları
E) Jeotermal sahalar
2. Aşağıdaki haritada ilk yerleşmelerin ve kültür merkezlerinin kurulduğu başlıca yerler gösterilmiştir.

Bu uygarlıkların kurulduğu bölgelerin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Arazi yapısının dağlık ve engebeli olması
B) Okyanus kıyılarında konumlanmış olmaları
C) Sıcaklık ve yağış miktarının yüksek olması
D) Yoğun orman örtüsü ile çevrili olmaları
E) Verimli tarım topraklarına ve su kaynaklarına sahip olmaları
3. I. Kongo havzası
II. İber Yarımadası
III. Grönland adası

Yukarıda verilen yerlerden hangilerinde düşük sıcaklıktan dolayı yerleşmeler seyrek?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve III
E) II ve III

4. Buzullar, yüksek dağlar, kurak bölgeler, aşırı nemli alanlar ve yoğun bitki örtüsüne sahip bölgeler, yeryüzünde yerleşimin sınırlı olduğu alanların başında gelmektedir.

Haritada belirtilen alanlardan hangisi, bahsedilen koşulların aksine, yerleşimi sınırlandıran bölgeler arasında yer almaz?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

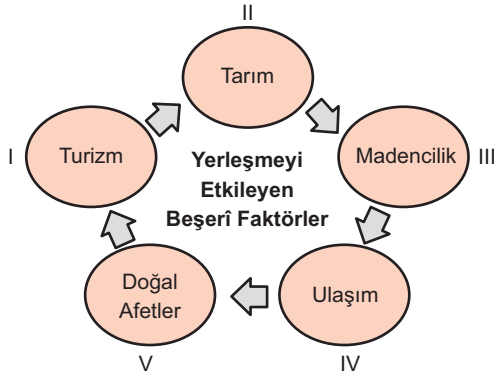
5. Aşağıdakilerden hangisi günümüzdeki yerleşim yerlerinin gelişmesinde **daha az** rol oynar?

- A) Coğrafi konum
B) Maden zenginliği
C) İklim özellikleri
D) Ulaşım ağı
E) Doğal bitki örtüsü

6. Ganj, İndus ve Sarırmak gibi nehir vadilerinin tarih boyunca yoğun nüfusa ve yerleşmeye sahip olmasının başlıca nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Su kaynaklarının yakınında bulunması
B) Göçebe yaşamın yaygın olması
C) Dağlık ve engebeli bölgeler olması
D) Subtropikal iklim özellikleri
E) Sanayi bölgelerine yakınlık

7.

Yukarıdakilerden hangileri kavram haritasındaki numaralandırılan basamaklara yazılamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız V C) I ve III
D) II ve IV E) III ve V

8. Yerleşim alanlarının kuruluş yeri ve gelişimi, birçok doğal ve beşerî faktörün etkisi altındadır. Su kaynaklarına yakınlık, tarımsal verimlilik, sanayi ve ticaret olanakları gibi etkenler yerleşimlerin tercih edilmesinde önemli rol oynar. Aynı zamanda, iklim ve ulaşım olanakları da bu süreçte belirleyici faktörlerdendir.

Bu bilgilere göre, aşağıdakilerden hangisinde yerleşim yerlerinin sayısının daha az, gelişiminin daha yavaş olması beklenir?

- A) Batı Avrupa'nın kıyı kesimi
B) Doğu ve Güneydoğu Asya
C) Kuzey Amerika'nın doğu sahilleri
D) Avustralya'nın batı kesimleri
E) Avrupa'nın Akdeniz kıyıları

Cevap Anahtarı

1. B

2. E

3. C

4. D

5. E

6. A

7. B

8. D

Yazılı Sınav

1. Aşağıdaki haritada gösterilen K, L, M ve N alanlarında yerleşimlerin seyrek olmasında etkili olan doğal faktörleri yazınız.

K: Yüksek nem ve yoğun orman örtüsü

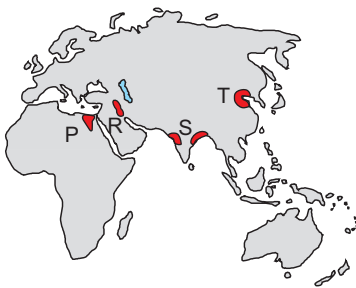
L: Düşük sıcaklık ve buzullar

M: Sıcak ve kurak iklim

N: Engebeli yer şekilleri ve yükselti

2. İlk yerleşim alanlarının kurulmasında su kaynakları önemli rol oynamıştır.

Buna göre, haritada harflerle gösterilen P, R, S ve T alanlarında hangi akarsuların yer aldığını belirtiniz.

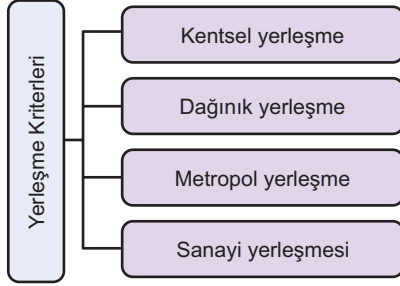
P: Nil

R: Fırat ve Dicle

S: Ganj ve İndus

T: Sarırmak ve Gökırmak

7. Aşağıdaki tabloda çeşitli kriterlere göre bazı yerleşme türleri gösterilmiştir.

Hangi kriterle ilgili yerleşme türü belirtilmemiştir?

- A) Yerleşme tipine göre
B) Dokusuna göre
C) Nüfus büyüklüğüne göre
D) Ekonomik fonksiyonuna göre
E) Kuruluş amacına göre

8. Geleceğin şehirleri, akıllı teknolojiler ve sürdürülebilir altyapılarla şekillenmektedir. Bu şehirlerin tasarımında ekonomik, sosyal ve çevresel faktörler bir arada değerlendirilmektedir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi geleceğin şehirlerinin fonksiyonları arasında doğrudan yer almaz?

- A) Enerji tüketimini optimize eden akıllı binaların yaygınlaştırılması
B) Kent içinde yaygın sanayi üretim alanlarının oluşturulması
C) Yüksek hızlı internet altyapısı ile dijital bağlantının güçlendirilmesi
D) Şehir içi ulaşımı kolaylaştıran otonom araç sistemlerinin geliştirilmesi
E) Karbon emisyonlarını azaltmaya yönelik yeşil alanların artırılması

Cevap Anahtarı

1. D 2. E 3. D 4. A 5. C 6. B 7. E 8. B

Yazılı Sınav

1. Bir şehirde birden fazla yerleşme fonksiyonunun bulunmasının o şehrin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısına etkilerini açıklayarak bu tür şehirlere dünyadan iki örnek veriniz.

Bir şehirde birden fazla yerleşme fonksiyonu bulunması:

- **Ekonomik Çeşitlilik:** Farklı sektörlerin gelişmesini sağlar ve ekonomiyi dengeler.
- **Sosyal Zenginlik:** Çeşitli kültürlerin bir arada bulunmasına olanak tanır.
- **Kültürel Etkileşim:** Turizm, ticaret ve sanat etkinliklerini artırır.
- **Örnek kentler:** New York, Tokyo

2. Yerleşim yerlerinin fonksiyonları zamanla nasıl değişebilir? Açıklayınız, Türkiye'den veya dünyadan bir yerleşim yeri örneği veriniz.

Yerleşme fonksiyonları zamanla ekonomik ve sosyal değişimlere bağlı olarak dönüşebilir. Bu dönüşümün nedenleri şunlardır:

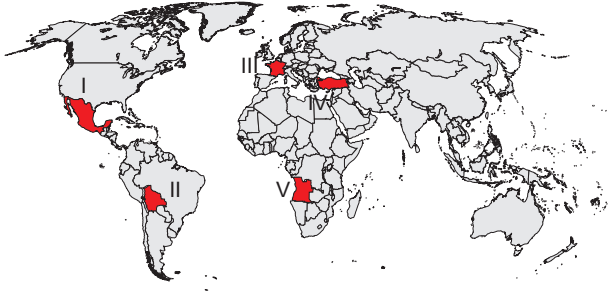
- Yeni ekonomik kaynakların keşfi (ör. petrol, maden).
- Göç ve nüfus artışı.
- Sanayi ve teknolojiye gelişmeler.
- Turizm ve ticaret gibi hizmet sektörlerinin genişlemesi.

Örnek kentler: Batman, Dubai

3. Turizm kentleri çok sayıda yerli ve yabancı turistin ziyaret ettiği, gelirlerinin önemli bir kısmını turizmden sağlayan yerleşmelerdir. Dünyadaki bu fonksiyona sahip önemli şehirlerden iki tanesini yazınız.

Miami,
Antalya

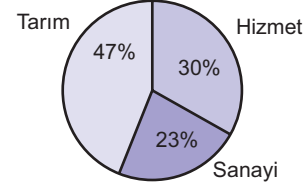
6.

Yukarıdaki dünya haritasında numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangisinde üçüncül ekonomik faaliyetlerde çalışanların oranı daha yüksektir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aşağıdaki grafik, bir ülkedeki çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımını göstermektedir.

Grafikten faydalanarak bu ülke ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Tarım sektöründe çalışan nüfus oranı oldukça yüksektir.
B) Hizmet sektörü bu ülkede en fazla istihdam sağlayan sektördür.
C) Sanayi sektörü, ülke ekonomisinin temel taşıdır.
D) Ülke ekonomik yapı olarak daha çok gelişmiş ülkelerden biridir.
E) Nüfusun büyük bir kısmı şehirlerde yaşamaktadır.

Cevap Anahtarı

1. D

2. C

3. C

4. A

5. E

6. C

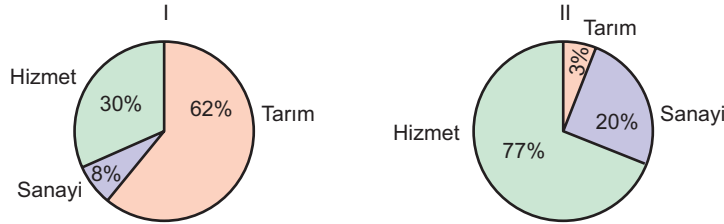
7. A

Yazılı Sınav

A. Aşağıdaki iki farklı ülkeye ait çalışan nüfuslarının üç temel sektöre göre dağılımlarını gösteren grafikler verilmiştir. Bu grafiklere göre aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

1. Ülkelerin gelişmişlik durumlarını belirtiniz.

I.: az gelişmiş bir ülke

II.: gelişmiş bir ülke

2. Ülkelerin gelişmişliklerini gösteren ölçütlere göre bu iki ülkenin karşılaştırıldığı tablodaki eksik bırakılan cümleleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

I. ÜLKE	II. ÜLKE
Ekonomik yönden <i>gelişmemiş</i>	Ekonomik yönden <i>gelişmiş</i>
İşsizlik oranı <i>yüksek</i>	İşsizlik oranı <i>düşük</i>
Dış göç <i>verir</i>	Dış göç <i>alır</i>
Dış ticaret açığı <i>fazla</i>	Dış ticaret açığı <i>az</i>
Eğitim seviyesi <i>düşük</i>	Eğitim seviyesi <i>yüksek</i>
Kentleşme oranı <i>düşük</i>	Kentleşme oranı <i>yüksek</i>
Sağlık hizmetleri <i>yetersiz</i>	Sağlık hizmetleri <i>yaygın</i>